

«БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО ЧАСУ»

***НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ***

07 березня 2025 року

Тернопіль 2025

УДК 08: 37.014
Б 39

Б 39 Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 07 березня 2025 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук, М. І. Чорна. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2025. 566 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 07 березня 2025 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 1 від 07.03.2025 р.)*

УДК 08: 37.014

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

***БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО ЧАСУ***

07 березня 2025 р.

навчання.....	с. 497
<i>Дуда В. В.</i> Цифрова грамотність як ключ до інформаційної безпеки всіх учасників освітнього процесу.....	с. 502
<i>Замора Я. П., Чалий А. Д., Мяхкота В. П., Стельмах О. М.</i> Освітньо-виховний простір мережі Інтернет як засіб формування інформаційної культури студентів.....	с. 507
<i>Олексюк О. Р.</i> Інформаційно-психологічна безпека учнів: основні загрози та їх превенція.....	с. 511
<i>Плужник А. Л.</i> Інформаційно-цифрова компетентність здобувачів професійної освіти як фактор забезпечення інформаційної безпеки.....	с. 515
<i>Подліняєва О. О.</i> «Brain rot» в епоху цифрових технологій: виклик для педагогів та батьків.....	с. 520
СЕКЦІЯ 6. СТВОРЕННЯ, ПІДТРИМКА ТА РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
<i>Вітенко І. М., Городецька О. В., Миколів З. П.</i> Роль STEM-освіти у розвитку критичного мислення як ключової компетентності XXI століття.....	с. 523
<i>Гайда В. Я.</i> Можливості штучного інтелекту для STEM-освіти.....	с. 527
<i>Дудко С. Г.</i> Здоров'язбережувальне середовище загальноосвітнього закладу як соціальна, педагогічна проблема та предмет дослідження	с. 533
<i>Каменярська Л. Р.</i> STEM-світ інноваційних можливостей: досвід роботи закладів загальної середньої та позашкільної освіти Тернопільщини.....	с. 538
<i>Коркушко А. Л.</i> Дизайн і технології в екологічному будівництві: інтеграція інновацій для сталого розвитку.....	с. 543
<i>Левицький В. Е.</i> Особливості використання дидактичних ігор у процесі екологічного виховання дітей дошкільного віку.....	с. 548
<i>Леонтєва І. В.</i> Створення, підтримка та розвиток безпечного освітнього середовища в екосистемі вищої педагогічної освіти	с. 553

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Захареви́ч, М., & Григоренко, В. ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 2024. С. 119–129. URL: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2024.302215>
2. Князе́ва М. О. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ ДЕФІНІЦІЇ ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ПЕДАГОГА ТА ЇЇ ОЦІНКА. *Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих в системі неперервної освіти: збірник тез VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (16 грудня 2021 р.)* / за наук. ред. Сидоренко В. В., Біла Церква : БІНПО ДВНЗ УМО, 2021. С. 260-261.
3. Удові́ченко Г. М., & Тимченко В. О. ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ГНУЧКОГО НАВЧАННЯ. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*, 2024. С. 14-21. URL: <https://doi.org/10.33274/2079-4835-2023-26-1-14-21>

УДК 378.032:004

Замора Ярослав Петрович,

кандидат технічних наук, доцент кафедри
машинознавства та транспорту
Тернопільського національного
педагогічного університету
ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль;

Чалий Андрій Дмитрович,

аспірант Тернопільського національного
педагогічного університету
ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль;

Мяхкота Володимир Петрович,

аспірант Тернопільського національного
педагогічного університету
ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль;

Стельмах Олег Миколайович,

аспірант Тернопільського національного
педагогічного університету
ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль

ОСВІТНЬО-ВИХОВНИЙ ПРОСТІР МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

На сьогодні питання використання соціальних мереж молоддю є дуже актуальним. Молодь буквально живе в інтернет-просторі. Там вони спілкуються, дружать, закохуються, діляться думками, планами, творчістю, словом, роблять усе те, що з успіхом можна робити насправді. У зв'язку з вимушеним переходом на дистанційне навчання навесні 2020 року, важливою

проблемою освіти стала необхідність проводити навчально-виховну роботу віддалено [1]. Потрібно було не тільки донести до студентів складні теми, а й попередити про небезпеку поширення нової коронавірусної інфекції COVID-19, про небезпеку в мережі Інтернет у військовий стан, нагадати норми та правила спілкування з однолітками.

Поряд із розвитком освітньо-виховного простору мережі Інтернет особливої актуальності набуває інформаційна культура студентів. Інформаційна культура постає як частина загальної культури людини, як запорука його активної та продуктивної життєдіяльності в умовах інформатизації суспільства в цілому та системи освіти зокрема.

Інформаційна культура студентів – це компонент базової культури особистості як системної характеристики людини, що дозволяє їй ефективно виконувати всі види роботи з інформацією (отримання, накопичення, кодування, переробка, створення на цій основі якісно нової інформації, її передача, практичне застосування) з використанням різних засобів, розуміти природу інформаційних процесів і відносин, розвивати гуманістично-орієнтовану інформаційну ціннісно-змістову сферу, здійснювати інформаційну рефлексію, творчість в інформаційній поведінці та соціально-інформаційну активність. Розвинена інформаційна культура передбачає не тільки здатність орієнтуватися в новому інформаційному просторі, а й уміння використовувати його можливості у своїй професійній діяльності.

Інформаційна культура студента має ряд складових: інформаційну активність, розвинену інформаційну мотивацію, пізнавальну, читацьку активність, засвоєння навичок інформаційної діяльності, пошукова діяльність, ступінь усвідомлення власних інформаційних потреб, включеність у комунікативний процес. Культура поводження з інформацією передбачає:

- культуру пошуку інформації (знання інформаційних ресурсів, номенклатури інформаційних послуг, що пропонуються електронними

бібліотеками та каталогами, інформаційними виданнями та довідковими системами);

- володіння алгоритмами індивідуального пошуку тощо;
- культуру відбору та переробки інформації (усвідомлення власних інформаційних потреб, знання критеріїв релевантності інформації, володіння елементами аналітико-синтетичної переробки інформації, тощо);
- культуру передачі інформації (знання процесів інформаційно-комунікаційної діяльності та навичок у цій галузі).

На думку дослідників [2], формування інформаційної культури студентів буде ефективною за дотримання низки умов:

- якщо система інформаційної підготовки носить безперервний та комплексний характер;
- якщо інтеграція педагогічних та інформаційних технологій є основою освітнього процесу;
- якщо викладацький склад має високий рівень професійної підготовки в галузі інформаційних та комп'ютерних технологій;
- якщо зміст навчальних планів та програм відповідає тенденціям розвитку інформаційних технологій у конкретних галузях;
- якщо забезпечено випереджальний характер змісту професійної освіти з урахуванням перспективи розвитку засобів інформаційних технологій та засобів автоматизації навчального процесу.

Темпи технологічного та науково-технічного прогресу сьогодні такі, що більшість отриманих студентами знань старіють вже упродовж року. Не враховувати цього фактора у перспективі розвитку системи вищої освіти неприпустимо. Однак підхід до формування навичок поводження з інформацією в сучасній освітній системі здійснюється малоефективно.

Якщо провести анкетування студентів із метою визначення розуміння ними поняття інформаційної культури та її ролі у формуванні професійних компетенцій майбутнього фахівця, то після анкетування молоді аналіз

отриманих результатів дозволив отримати відповіді на важливі питання дослідження.

Так, студентам пропонувалося самостійно дати визначення «Що таке інформаційна культура?». Трохи більше половини опитаних (61 %) розуміє під цим «уміння працювати з інформацією, використовуючи для її отримання, обробки та передачі сучасні інформаційні комп'ютерні технології». Значна частина студентів відносить до цього поняття тільки використання інформаційних технологій, зокрема, навички поводження з комп'ютером.

Серед компонентів інформаційної культури студенти відзначили інформаційну грамотність, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі (включаючи віртуальний простір Інтернету), знання інформаційних ресурсів та вміння вести пошук, аналіз, обробку та оформлення одержаної інформації, знання відповідних правових документів.

На запитання «Чи хотіли б ви підвищити рівень своєї інформаційної культури?» всі опитані відповіли ствердно, оскільки, на їхню думку, це дозволить їм ефективніше навчатися та вести науково-дослідну діяльність, стати компетентним фахівцем у своїй галузі та отримати можливість влаштуватися згодом на цікаву роботу.

Таким чином, можна зробити висновок, що студенти ЗВО мають досить розрізнене уявлення про інформаційну культуру, дана тема практично не розкривається в рамках навчальних дисциплін. Разом із тим самі учні наголошують на необхідності наявності уявлень про сучасні інформаційні ресурси, їх можливості для роботи з інформацією різного характеру у повсякденній та навчальній діяльності. На основі проведеного теоретичного дослідження вважаємо доцільно розробити програму додаткового курсу «Інформаційна культура студентів у мережі Інтернет». Курс спрямований на формування у студентів комплексу знань, умінь та навичок інформаційного самозабезпечення у процесі їх життєдіяльності, у тому числі навчальної та

науково-дослідної діяльності. Мета – сприяти розвитку в студентів необхідних компетентностей у сфері інформаційної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Освіта в умовах пандемії у 2020/2021 році: аналіз проблем і наслідків. URL: <https://cedos.org.ua/researches/osvita-v-umovah-pandemiyi-analiz-problem-i-naslidkiv/>
2. Проценко Т. Формування інформаційної культури користувачів / Т. Проценко // *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 3. С. 34-38.

УДК 378.046.4

Олексюк Олеся Романівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри змісту й методик навчальних
предметів Тернопільського обласного
комунального інституту післядипломної
педагогічної освіти, м. Тернопіль

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УЧНІВ: ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ТА ЇХ ПРЕВЕНЦІЯ

В умовах динамічного розвитку цифрових технологій інформаційно-психологічна безпека учнів стає однією з ключових проблем сучасної освіти. Діти та підлітки щодня взаємодіють з медіапростором, що віддзеркалює потреби суспільства, тенденції розвитку культури, науки, економіки, технологій. Школярі активно використовують інтернет для навчання, спілкування та розваг. Проте, поряд із позитивними можливостями цифрового середовища, існують значні ризики, які можуть впливати на їхню інформаційну та психологічну безпеку. Процес формування особистості відбувається у конвергентному просторі, де переплітаються реальний і віртуальний світи. Якщо раніше діти самовиражалися через стиль одягу, сленг або належність до певних субкультур, то сьогодні невід'ємною частиною їхньої соціалізації є онлайн-комунікація: блоги, соціальні мережі, онлайн-ігри, платформи обміну повідомленнями. Однак поряд із новими можливостями для самовираження та творчості цифрове середовище створює нові загрози й ризики для безпеки дітей та підлітків.